

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XXXVIII. De restitutione in integrum adversus rem judicatam; Ac etiam de remedio nullitatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

matione eius, quod alter Judex sententiavit, vel decrevit, dum in hac parte, munus, vel figuram executoris, juris, gerere videtur, ideoque summaria cognitio sufficit.

69 Præsupposita itaque legitima transportatione actorum, atque servatione illorum terminorum, qui pro natura, seu qualitate causæ servari debent; Quatenus pertinet ad modum sententiandi; Verè, & propriè partes Judicis appellationis, vel ulterioris instantiæ, sunt confirmandi, vel infirmandi id quod alter Judex fecit; *Scaccia de appell. quest. 10. num. 17. & seq. cum aliis de quibus infra.* Quoties non contingat, quod in negotio principali gerat potius partes Judicis primæ instantiæ, ut sequitur in casu in quo, causa ad eum devoluta sit per appellationem legitime interpositam ab aliquo de decreto interlocutorio gravante, ut supra.

70 Quare regula est, quod sententia lata contra aliam sententiam, continere debet istius revocationem, sin minus invalida reputatur; Nisi prioris nullitas adeò clara & certa sit, ut per implicitam circumferentiam, tanquam in prima pronunciatum fuerit, *Cavaler. decis. 31. Buratt. decis. 59. decis. 188. par. 5. rec. decis. 305. par. 6. rec. 26. & 303. par. 7. Bich. decis. 370. & 468. cum aliis de quibus infra, & in his habentur declarationes.*

Clarius verò, ubi ex Signaturæ judicio id proveniat, undè propterea causa commissa sit cum tali clausula, quæ explicitè, vel virtualiter id importet, quoties agatur de sententia infirmante vel revocante id, quod per Judicem prioris instantiæ gestum sit.

Ubi verò agatur de approbatione, vel confirmatione, Tunc duplex intrat inspectio; Primò nempe, quia confirmare possit in pluri, Putà quia Actore petente centum, & Judice decernente quinquaginta, possit alter Judex appellationis decernere integra centum; Et secundo posito quod prior sententia sit justa, sed aliquo labore vitio nullitatis circa ordinatoria, vel etiam sit injusta, quia excessiva in parte, an teneatur præcisè Judex appellationis illam infirmare ob dictum assumptum, quod eius partes sunt in confirmando, vel infirmando; Vel possit reformare, sive procedere tanquam in prima, validè decernendo idem, quod alter Judex invalidè, licet justè decreverat.

71 Quatenus pertinet ad primum punctum, Regula est affirmativa, ratione adhesionis, quæ appellato conceditur, quod scilicet quamvis ipse non appellaverit, attamen possit adhaerere appellationi interpositæ per alteram Partem quæ impedit ne sententia transeat in judicatum, idèdque sicuti appellanti liberum est petere infirmationem, ita appellato petere suppletionem.

Et quamvis DD. pro consuetis legalibus subtilitatibus, vel superstitionibus id restringere soleant, quatenus nempe adhesio infra tempus ad appellandum facta sit, ut ita speciem appellationis redoleat; Ac etiam quatenus appellatio simpliciter interposita esset; Secus autem si in parte, & partibus odiosis, acceptando partes favorabiles; Attamen Curia Romana non de facili immoratur in his rigoribus, sed commendabiliter, justitiam, ac veritatis substantiam attendit; Idèdque ubi de justitia videatur, quod suppletioni locus esse debeat; Tunc rectè Judex appellationis id faciet. *Surd. decis. 143. Gregor. & add. dec. 223. Rovit. prag. 1. de appell. Scacc. qu. 17. limit. 2.*

Quo verò ad alterum punctum, proceditur cum

72 distinctione, quod; Aut nullitas est clara & certa, atque de ea expresse oppositum est in actis in principio causæ cum protestatione, ut ante omnia procedi debeat ad infirmationem, & ne altera Pars audiri valeat, nisi renunciet illis actis nulliter gestis, atque expensas reficiat; Et tunc Judex appellationis teneatur annuere petitis, neque possit aliàs agere; Aut verò nullitas est probabiliter dubia; Sive de illa non est oppositum, nisi in fine post causam instructam, & discussam coram Judice ad quem; Et tunc licitum sit unico contextu, atque in eadem sententia, infirmare primam tanquam nullam, sed juxta eius conformitatem sententiare, tanquam in prima, sive illam reformare; *Coccin. decis. 206. add. ad Gregor. decis. 176. Seraphin. decis. 857. & 878. Bich. decis. 468. 511. & 552. decis. 380. par. 9. rec. & in aliis.* Itaque est frequentior praxis, (& laudabiliter quidem) cum abhorri debent hujusmodi inanes circuitus, neque de facili admittebantur legales rigores, vel formalitates, utpote, quandam speciem superstitionis redolentes pro calumniarum fomento.

73 Obligant item aliqui appellantes infra superius enunciata tempora, quæ fatalia nuncupantur, non solum ad transportandum acta, sed etiam ad ulteriorem prosecutionem usque ad sententiam, adeo ut sit sollicitus de causæ terminatione; Verum in Curia, in qua non admittitur dispositio juris civilis super preemptione instantiæ, sed proceditur cum jure canonico, quo attentò instantia est perpetua; Vel nunquam; Vel nimirum raro datur casus rei judicata, ob hujusmodi desertionem, cum sufficiant tales quales diligentia; neque ex facto Judicis, qui causam non expedit, appellans tenetur, ut alibi advertitur.

74 Et quoniam quandoque Judicis ordinario, vel delegato injungi solet, ut cum voto alterius Judicis vel Tribunalis procedere debeat, ut frequens praxis docet in Tribunali A. C. vel in illo Vicarii, ac etiam quandoque in Camera, vel in foro capitolino, quod mandatur procedi cum voto, vel de voto Rotæ; Cadere solet questio, an ab hoc voto, quod per Rotam datur publicè, prævia unius, vel plurium decisionum editione, licitum sit appellare; Probabilior autem, magisque in praxi recepta est opinio negativa; Et rationabiliter quidem, quoniam esset dare processum in infinitum, ac propterea sufficere debet succumbenti facultas appellandi à sententia, quæ ad formam voti preferenda est. *Sarsinaten. feud. 3. Julii 1641. coram. Pirovano, talisque est Curia praxis.*

De Restitutione in integrum adversus rem judicatam; Ac etiam de remedio nullitatum.

S V M M A R I V M.

- 1 De remedio nullitatis, & rei iudicata, ubi cesset illud appellationis.
- 2 Non competit illud restitutionis ubi competere potest alterum nullitatis, quia non datur remedium extraordinarium, ubi suppetit ordinarium.
- 3 De nullitate, agendo potest opponi intra triginta annos, sed excipiendi perpetuo.

- 4 In Urbe solum per annum ex statuto.
- 5 Quod in Curia non soleat disputari principaliter de de remedio nullitatis, & quare.
- 6 Sed adhibetur remedium manutentionis, & de ratione.
- 7 De frequentibus disputationibus nullitatum in S. Concilio Neapolitano, & de ratione, & de illis legibus, & pragmaticis de super editis.
- 8 De remedio restitutionis in integrum, & distinguitur casus executionis facta vel facienda, & de casu in quo non sit facta, sed res est integra.
- 9 De casu in quo sit facta, & pretendatur iniustitia notoria quomodo sit consultum.
- 10 Quales iniustitia requiratur, vel sufficiat ad effectum restitutionis.
- 11 Quare res iudicata in Curia modicum producat effectum.
- 12 Et de eodem circa tres conformes.
- 13 Restitutio in integrum suspendit sententiam eo modo quo facit appellatio, & de effectibus exinde resultantibus.
- 14 Intelligitur re integra, non autem ubi cepta sit executio.
- 15 Et quando dicatur cepta ex ministerio legis.
- 16 De eodem ubi executio exigit factum hominis.
- 17 In odium impediens habetur pro cepta, sive ex alio impedimento.
- 18 Quando Signatura soleat rescribere de restitutione, etiam cepta executione.
- 19 De differentia inter restitutionem in integrum adversus simplicem rem iudicatam ob defectum appellationis, & ob tres conformes, & quando isto casu nil rescribendum sit.
- 20 De eodem, & de casibus, in quibus simpliciter rescribendum est affirmative, vel negative.
- 21 An restitutio in integrum admittatur in novis.
- 22 In Curia non admittuntur nullitates, nisi tres substantiales iurisdictionis, citationis, & mandati.
- 23 De eodem, & quando iste adesse dicantur per acquipollens.
- 24 De defectu mandati, vel quod sententia lata sit contra mortuum.
- 25 An ob defectum citationis, vel ob aliam nullitatem cum uno, corruat totum iudicium etiam cum confortibus citatis.
- 26 De eodem, an scilicet defectus citationis habentis interesse consequitivum, causet nullitatem.
- 27 De distinctione quod alter est defectus ad effectum nullitatis actus, & alter ad effectum prauidicium.

DISC. XXXVIII.

Postquam, ob non interpositam appellationem infra legitima tempora, vel ob eam non profecutam, ac desertam, sententia fecit transiitum in iudicatum, sive quod tres conformes, vel qualitas commissionis, appellatione remota, aut alia circumstantia, prohibeant ordinarium remedium appellationis; Adhuc tamen, duo alia competunt remedia; Unum scilicet etiam ordinarium, nullitatis; Et alterum extraordinarium, restitutionis in integrum.

Istud verò posterius subsidium in iure dicitur illudque non intrat, quando suppetat primum, ex generali propositione, quod non intrant remedia extraordinaria, quando ordinaria ha-

Card. de Luca de iudicis & judicialibus.

beantur in relatione Curia disc. 30. Merlin. dec. 1. nu. 3. ubi quod non intrat restitutionis remedium, ubi ad est istud nullitatis. Istaque propositio generaliter insinuata est, agendo de Tribunali Signaturæ Gratiæ, quoniam ubi à Papa tanquam à supremo Principe petatur aliquod remedium exorbitans, sive extraordinarium, dignoscatur autem, ut cum ordinario remedio consultum remanere valeat, tunc petitis annui non solet, quia non debet.

Super huius ordinarii remedii nullitatis competentia de iure, Agendo, terminus triginta annorum præfixus est; Excipiendo autem, est perpetuum ex regula, quod ea quæ agendo sunt temporalia, excipiendo sunt perpetua. Capyc. Latr. consult. 6. Cavaler. decif. 270. Buratt. decif. 070. & 823. decif. 240. par. 5. rec. cum aliis de quibus infra.

In Urbe verò, & districtu, quoad Tribunalia, & personas cum quibus eius Statuta servanda sint, terminus annorum triginta, ad annum tantum reductus est; Nisi nullitas habeat spoliū admixtum. Cavater. decif. 524. Buratt. & add. decif. 200. decif. 172. par. 5. & 130. par. 7. rec. Royas decif. 168.

Verum in Tribunalibus, Rotæ, & Auditoris Camera; ac aliis, quæ Tribunalia universalia Curia potius, quam particularia Civitatis, dicenda sunt, huius remedii exercitium principaliter ab aula recessisse videtur; Quamvis enim in commissionibus, pro stylo, seu formulario omnia remedia complentur; Appellationis scilicet, Nullitatis; Et restitutionis in integrum; At tamen quando pretendatur, quod obstent res iudicatas vel tres conformes, adeo ut primum remedium cesset, de tertio principaliter disputari solet, de intermedio autem potius incidenter; Ad eodum sepius sumè, peneque millies in Rota disputaverim super confucto dubio, an constet de re iudicata, vel potius de causis restitutionis in integrum, nunquam verò disputaverim, neque disputatum viderim principaliter super hoc dubio, an constet de nullitatibus; Siquidem quando sententia pretenditur nulla, tunc Parte ita instante, concedi solet dubium, quod antiquiori tempore erat in usu, ab eo autem regulariter recessum est; An scilicet sententia sit confirmanda, vel infirmanda, ita petendo infirmationem ex capite nullitatis; Ut etiam sine concessione dubii disputatur in Tribunali Auditoris Camera; sed cum eodem stylo dubii in Tribunali Camera; ut agendo de his Tribunalibus advertitur.

Siquidem; Aut sententia est executiva; Aut non; Si non est executiva, adeo ut victor, agendo petat illius executionem contra victum, qui Reus, & possessoris partes gerat, & tunc excipiendo obijci solet de nullitate, ac etiam de iniustitia, cum generico dubio executionis concedenda, vel de neganda; Si vero est executiva, adeo ut victor, mediante executione suam obtinuerit intentum, unde propterea victus agat pro reintegratione eius, quod ob talem executionem amisit; Et tunc melior, magisque in usu est praxis adhibendi extraordinarium magisque summarium, ac privilegiatum remedium possessorum manutentionis, quod ex pluries obiter insinuatis, & particulariter actis infra agendo de interditiis possessoris, competit etiam adversus factum Iudicis, nullum vel notorie iniustum; Ac propterea ita incidenter ad effectum huius remedii agitur de nullitate, cujus remedium principaliter intentare, malum consilium esset, quoniam super eius canonizatione oporteret formiter pronunciare, atque ab ista pronuntiatione daretur appellatio suspensiva, ideoque opus esset expectare tres conformes,

P 3

quini.

quinimò, juxta frequentiore stylum, etiam quartam executorialem, dum è converso habetur dictum aliud remedium summarium, & executivum quod regulariter non admittit appellationem suspensivam, quando obtineatur juxta, eam formam quæ *discursu præcedenti* insinuat.

Hinc proinde sequitur, quod non audiuntur in Curia, super nullitatibus, illæ ad eò frequentes disputationes, quæ audiuntur, in quibusdam aliorum principatum Tribunalibus, & præsertim in Sacro consilio Neapolitano; Ob eam rationem, quod cù sententia ab eo Tribunali proferatur nomine Regio, idcirco tanquam sententiæ Principis, vel ejus Præfetti prætorio, excludunt remedium appellationis, solumque supersunt illud supplicationis, vel istud nullitatum; Sed quoniam non expedit ad illud recurrere, ob formam, quæ per Jus civile in eo præscripta est; *Auth. quæ supplicatio C. de præcib. Imper. offer. Franch. & Add. decis. 138. Ann. & add. sing. 46. & alleg. 63.* Idcirco pro frequentiori praxi, super isto insili solet magnæque ac diuturnæ desuper habentur disputationes, etiam affectatæ, & forsitan calumniosæ, ad moras parandas; Undè propterea, ut his occurratur, plures leges edere oportuit, prudenter quidem ac justas, beneque ordinatas, præsertim de off. Sac. Reg. Consil. Verum experientia docet eas parum proficere, atque sufficientem medicinam malo non omnimò præbere; Quod scilicet admitti non debeat, nisi illa nullitates magis substantiales, quæ proveniant ex eo, quod sententia esset contra expressum casum legis, vel contra authenticam scripturam publicam, quæ in actis existat, quod reverà ferè unquam in praxi est verificabile; Et tamen indies de alio non disputatur, atque longissimæ desuper parantur moræ, ad eò ut victori sæpius victoria non proficiat, ob hujusmodi dilationes.

Provisum quoque est per easdem leges, cum multis, ac panis, adversus Advocatos, qui irrelevantes proponant nullitates demandando eorum subscriptionem, ac etiam depositum multæ, seu pœnæ pecuniariæ, sed neque sufficit, quoniam, in causis præsertim gravibus, expedit succumbentibus tale depositum facere, quamvis de illius amissione sint certita emendo dilationes, earumque pretium solvendo.

Non audiuntur autem in Curia hujusmodi circuitus, quoniam, juxta ea, quæ enarrantur in *eius relatione* agendo de Tribunalibus utriusque Signaturæ Gratiæ & Justitiæ; *In relatione Curia disc. 30. & 31.* Quando agitur de sententiis vel decretis de sui natura executivis, atque non admittentibus appellationem suspensivam, juxta casus *disc. præced.* insinuatos, prætendatur autem executionis retardatio ex capite nullitatis, vel injustitiæ, tunc id cum brevi, & summaria extrajudiciali potius, quam judiciali disputatione terminatur, juxta ibi enarratam praxim.

Quo vero ad alterum remedium restitutionis in integrum, quod in Curia frequentius auditur, pro impedienda executione, vel effectu rei judicatæ, vel trium conformium; Intra eadem distinctione supra insinuata, inter sententiam executam, & executandam; Ubi enim de executanda agitur ad id impediendum, obtineri solent commissiones restitutionis in integrum, super quarum concessione, vel denegatione, sive super modo rescribendi, disputationes summaria, ac potius extrajudiciales habentur, in una, vel altera Signaturæ, juxta diversam eanturum qualitatem, ut ita in causis alias executi-

vis, ligentur manus Judicis à quo; Istoque casu formiter disputatur in forma contradictoria, an commissio petitiæ restitutionis signari debeat, necne; Atque Signaturæ gustat de causis hujusmodi restitutionis, Sed quoniam, in causis præsertim ordinariis, & de sui natura appellabilibus, Parte non citata, & absque forma contradictoria in plena Signaturæ, sed (ut vulgò dicitur,) sub banca, per solum Præfectum Signaturæ Justitiæ, signantur commissiones appellationis, in quibus, etiam pro communi formulario, cumulantur alia remedia, nullitatis, & restitutionis in integrum; Hinc, Appellante prosequi volente appellationem, Appellato autem objicente de re judicata, assumi solet ista disputatio, an constet, necne, de re judicata, vel potius de causis restitutionis in integrum, ita excipiendo, sive incidendo.

Quando verò agitur de re judicata jam executioni demandata, tunc modus disputandi, pendet à qualitate injustitiæ, quæ prætendatur; Ubi etenim illa sit adeò certa, & clara, ut notoria nomen mereatur; Et tunc imprudens consilium consistere ad hoc remedium, cujus canonizatio principaliter facta, remanet appellabilis, dum suppetit alterum pinguius magisque promptum, & executivum remedium extraordinarium manutentionis, eodem modo quo supra de casu nullitatis est dictum, quoniam injustitia notoria, nullitati æquiparatur, cuiusque speciem redolet, etiam ad hunc effectum; alioque similes, *habetur infra in disc. 44.*

Si verò injustitia non sit adeò clara, ut notoria dici valeat, & quam præctici ad differentiæ appellat simplicem, sive ordinariam; Et tunc ad istud remedium principaliter intentatum recurrere oportet.

Quamvis etenim recepta sit propositio, quotidie decantari solita, quod restitutio in integrum, non datur, etiam minoribus, ac personis privilegiatis, sine læsione, quæ resultat ab injustitia, sine qua, nulla læsio adesse dicitur; Injustitia verò non præsumatur, sed per allegantem probari debeat; Attamen pariter est receptum, ut non oporteat, quod injustitia sit clara & notoria, sed quod sufficiat etiam simplex & ordinaria, ità distinguendo dictum alterum pinguius magisque privilegiatum remedium extraordinarium possessori ab isto restitutionis in integrum, sive agendo, sive excipiendo ut supra deducatur; *Seraphim. decis. 251. Cavaler. dec. 164. Bar. at. & add. dec. 92. 130. & 323.* Quinimò ad hunc effectum etiam nova jura admittuntur, *dec. 154. p. 5. rec. dec. 169 par. 9. rec. supra disc. 36.*

Atque hinc manat, id quod pluries alibi insinuatum est, quod scilicet res judicata ob non interpositam, vel desertam appellationem, in Curia quodammodo ceremonialis videtur, atque nunquàm victorem tutum reddit, ut judicato acquiescat, dum etiam post longissimam ac penè integri sæculi decursum, cum nimia facilitate, responderetur de causis restitutionis in integrum, ex capite injustitiæ, quæ resultare videatur, etiam in articulis dubiis, eo quia illis, qui de præsentibus sedent in Tribunali, magis una quam altera opinio placeat, juxta consuetam ingeniorum varietatem, disputando de meritis causæ per apices, perinde ac si ea esset nova & integra, *patet ex multis casibus in omni materia, & præsertim tit. de fideicommiss. disc. 179 & tit. de Benefic. in supplemento in Notanda, & in aliis.*

Idque etiam praxis docet, in fortiori casu trium conformium, quarum etiam executio sequuta sit

12 sit, quod scilicet ex isto capite retractantur, cum motivis, quæ considerabilia forsan esse possent in causa nova pro ea ex integro decidenda non autem ad hunc effectum, cum ita inanis, ac elusoria remaneat legis dispositio, ut per rem iudicatam, vel per tres conformes, lites finem habere debeant, quoties iniustitia plusquam clara, & certa, vel nullitas contrariâ non suadeat, *locis citat.* Et tamen praxis docet contrarium; Ideoque commendando in multis, (ut decet) Curia stylum, qui commendatione quidem est dignus; In hac tamen parte, nunquam illum commendare potui.

Quatenus itaque pertinet ad effectus huius remedii restitutionis in integrum, super quo commissio signata sit; Regula est, quod illa operatur eodem effectus, quos operatur appellatio, circa suspensionem sententiæ, ut interim citra vitium attentatorum, ad eius executionem procedi non valeat *Rois decif. 325. Coccin. doc. 1758. Buratt. & add. dec. 504. & 604.* Ac etiam ut integrum sit succumbenti, qui esset in possessione, suspendere peritorum, atque priusquam disputetur, & decidatur, an locus sit restitutioni necne, petere mentionem in sua possessione, vel quasi; Ubi præsertim agatur de illa in exigendo aliquam præstationem, ut frequentius in pensionibus ecclesiasticis, ac in censibus aliisque similibus, praxis docet; Eodem modo, quo suspensa una, vel etiam pluribus sententiis per appellationem, id conceditur, cum hoc remedium in quacumque instantia intentari possit, *Buratt. & add. decif. 604. & 823. Pentinger. dec. 277. 295. & 329. & sequens.* Cum aliis effectibus, qui resultant ex appellatione cui hoc remedium restitutionis in integrum exequatur.

14 Procedunt autem hæc, re integra, & quatenus sequuta non esset, imò neque cepta executione, isto enim casu huius remedii intentatio, vel commissio, suffragari quidem potest in devolutivo, sed non suspendit, neque impedit jam captam executionem, perinde ac si commissio signata esset cum clausula *sine præiudicio legitima executionis*, cum isto casu lex eam subintelligat, *Mantic. dec. 219. Cavaler. dec. 153. & 281. Buratt. & add. decif. 268. 597. 868. & 945. Bich. decif. 344. Rovit. decif. 91. & communiter.*

15 Quæstiones autem cadere solent, super huius limitationis verificatione, seu applicatione in concreto ad casum, dum de illius veritate in abstracto non dubitatur; Quando scilicet executio capta dicatur, si ea naturaliter, ac de facto adhuc effectuat non sit, sed prætendatur intellectualiter, ex sola fictione, seu dispositione legis; Ubi enim adest naturaliter, & de facto, tunc nulla cadit ratio dubitandi.

In hoc autem pro scribentium consuetudine, dignoscitur opinio scissura, quæ concilianda venit cum distinctione inter illas res iudicatas, quæ secum trahunt executionem ministerio legis absque alio facto hominis, & illa quæ isto facto indigent; In prima enim specie, dicitur non solum capta, sed etiam perfecta executio, dum lex illa perficit, eo ipso quod res iudicata sequitur; Ut, juxta unam opinionem, quæ probabilis videtur, verificatur in sententia absolutoria possessoris bonorum, quæ sunt in lite, sive illius qui alicuius oneris, vel servitutis debitor esset, quoniam sibi imputari non potest, cur negligens fuerit in executionis saltem initio, per quod huic impedimento currere poterit, *latè apud Pentinger. dicta decif. 329. ubi concordantes.*

16 Ubi verò agitur de altera specie rei iudicata, cuius executio indiget facto hominis, ut contingit in illis sententiis, quæ prodeunt favore creditorum, vel aliorum Actorum, qui ab alio petunt id, quod non habent in manibus; Et tunc certa regula desuper statui non potest, cum totum pendeat à Tribunalium stylis; In aliquibus enim Tribunalibus, attenditur veritas naturalis, ut scilicet executio verè, ac de facto capta sit, ideoque requiritur actus realis executionis; In aliis autem, capta dicitur per solam eius petitionem sive per relaxationem exequutorialium, ut est stylus Rotæ; Aut per mandatum de parendo, ut est stylus S. Concilii Neapolitani, *locis proximè citatis nu. 14.* Cum similibus, pro locorum, seu Tribunalium usu, cui in hoc deferendum videtur, quatenus de illo bene constet; Sin minus, in dubio procedendum videtur cum regula generali, desiderante veritatem naturalem, de facto, Quoties tamen eiusdem facti circumstantiæ non exigant, ut actus habendus sit pro capto, ac sequuto, quia nempe obijci non valeat victori cur negligens, seu magis sollicitus non fuerit, sed potius provenerit ab impedimento, quod verè, vel præsumptivè constet præstitum esse ab eo, contra quem executio facienda erat, juxta praxim frequentem illius impedimenti, quod haberi solet à recursibus ad laicos, ex pluries insinuata vera propositione, quod in odium impediens, actus habendus est pro jam facto, *supra disc. 19.*

17 Quinimò in facti contingentia dicebam, ut idem dicendum esset, quando, non ad sint quidem impedimenta positiva particularia, quæ crimen alterius Partis, expressum, vel præsumptum redoleant, ut in recursibus contingit; Sed sit illud impedimentum generale, quod licet sine facto culposo alterius Partis, pro locorum legibus, vel moribus sequatur, adhuc tamen in puncto juris indebitum dici valeat, ita & taliter quod justè excusatum reddat victorem à negligentia; Ut exemplificari potest in eo casu, quod victor à Tribunali Auditoris Camera, vel ab alia iudice in Curia, obtinuerit (servatis servandis) mandatum exequutum, quod ex dispositione juris, esse promptè exequibile, sed ab eo actu abstinere congruit, ad evitandas molestias, quæ à sæcularibus Magistratibus inferri soleant, etiam ex officio, & altera Parte non instante, quando mandata, aliæque expeditiones Curia, executioni demandentur sine ipsorum assensu, vel sine concessione brachii, aut sine exequutoriatione, quæ aliquando longas moras parere solet; Siquidem, ubi etiam altera pars victa, esset excusabilis à quocumque delicto, vel culpa; Adhuc tamen, excusanda est Pars victrix, ad istum effectum, quoniam; Aliud est agere de recursibus prohibitis, ac pœnalibus, ad effectum pœnarum illatarum contra recurrentes, Et aliud est agere de excusatione victoris, ratione impedimenti, quod ita patitur; Potissimè dum moræ, aliquando (& fortè frequentius) provenire solent ab altera Parte, indirectè, seu mediatè, cum occultis diligentibus; Ideoque si istud impedimentum dicendum non est, quod redoleat speciem recursus; Adhuc tamen ex quadam paritate rationis, illi tribuendus videtur iste effectus, ut ita victus, sciens quod istud impedimentum sibi profuturum non sit, ad istam cautelam non cogitet, neque recurrat.

Premissæ autem disputationes cadunt, quando agatur de commissionibus restitutionis in integrum, quæ in forma non contradictoria, signatæ fuerint per Præfectum Signaturæ iustitiæ, ut vulgò dicitur, sub banca, ideoque agatur de effectibus

bus, qui ex dispositione juris ex huiusmodi commissione resultent, ex regula quod huius Tribunalis commissiones & rescripta intelligenda veniunt pro ut de iure, cuius dispositioni dispensandi potestatem non habet, ut dici potest de Signatura Gratia, juxta distinctionem alibi datam, agendo de uno, ac altero Tribunali, *supra dicto discurs. 30. & 31.*

Quandoque verò, imò frequenter, victor, qui rem iudicatam, vel tres conformes pro se habet, se opponit concessioni huiusmodi commissionis; Sive quod ex officio illam respuat Revisor, aut signare velit commissionem cum clausula præservativa executionis rei iudicatæ vel trium conformium, idque victus abhorreat, ideoque negotium remittatur ad plenam Signaturam, in qua formalis contradictoria disputatio assumatur super modo rescribendi; Et tunc, cum per victorem, qui se opponat commissioni, deducatur status, in quo causa reperitur, & an dici valeat, nec ne capta executio, quæ dictum effectum impediatur; Hinc sequitur, quod si hoc non obstante, Signatura rescribit de commissione simpliciter, vel cum clausula translative, juxta plures rescribendi species recensitas agendo de hoc Tribunali, negligendo formulam consuetam rescripti præservativi executionis; Et tunc deferendum est iudicio Signaturæ, quæ declaret causam, dignam restitutione, vel discussione an ea concedenda sit, cum effectu interim suspensivo, ideoque supradictæ quæstiones non intrant; Ut è converso cessant quando rescribat cum clausula præservativa, quoniam etiam post captam, sed adhuc non consumatam executionem, rescribi solet de clausula translative, vel suspensiva; Puta, *Alteri qui ad legem; Vel alteri qui ad ulteriorem*, cum similibus; Atque ad hunc effectum, in isto Tribunali disputari solet de iustitia, & de meritis negotii principalis, summarie, ac in forma extrajudiciali, perinde ac si coram iudice, quamvis non iudicet, pro gustu scilicet iustitiæ vel iniustitiæ, quæ præteritur, ad effectum regulandi formam rescribendi quæ ab hoc pendet.

Magna verò constituenda venit differentia, inter illam restitutionem in integrum, quæ petatur adversus rem iudicatam resultantem solum à non interposita appellatione in tempore, sive ab eius defensione, & sic ex causa solius negligentia, qua non accedente integra remaneant, una, vel plures instantia, in quibus etiam ex simplici, & ordinaria iniustitia, quæ resultet à majori vel minori probabilitate in quæstione dubia, sperari debuisset infirmitas sententiæ iudicis à quo; Et alterum casum, in quo restitutio petatur adversus tres conformes; Siquidem, ut in facti contingentia pluries advertere consuevi, clarum videtur æquivocum, istos casus parificare, atque cum illis traditionibus, vel propositionibus, quas habemus in primo casu, pariformiter, atque cum solita cæca fide procedere in altero; Ex ea differentia ratione, quod in primo casu agitur de restitutione adversus dictam negligentiam, quæ ut plurimum est potius Causidici defensoris, quam ipsius principalis, quodque ista restitutio est cognita à jure communi, atque ab eodem permissa; In altero autem, est incognita, imò prohibita, dum lex civilis, à qua non discordat canonica, disponit, ut tres conformes, omnimodum finem litibus imponant.

Rescribere autem adversus eas de restitutione in integrum, provenit potius ex stylo Curia, fundato in quadam æquitate, quatenus tales accedant

circumstantiæ, ut illa probabiliter intret, quia nempe, ob instrumenta, vel alia jura de novo reperta, causa mutet faciem, sive quod per meliores defensores, ad nova, facti, vel juris advertatur motiva, quæ constet non fuisse deducta, nec discussa; Vel quod sint tres conformes lata in contumaciam; Aut cum tali Procuratore, quem constet, quod non bene ejus partes expleverit, juxta frequentem contingentiam, cum similibus circumstantiis, ex quibus resultat quædam probabilis æquitas, cui iste stylus innititur; Unde propterea quando nihil deducatur de novo, atque constet, quod ea, ex quibus iniustitia defumitur, fuerint iam deducta, & discussa, quamvis talia essent, ut causam ita dubiam reddent, quod fortè si res esset integra, probabilius pro ista potius, quam pro altera parte iudicandum esset, non tamen id sufficiens reputari debet pro huiusmodi commissione restitutionis in integrum; Siquidem in hoc proprie consistit effectus, vel operatio trium conformium, quod ob unionem tot iudiciorum in idem, ita in casu ambiguo quædam statuitur veritas, nisi de magna huiusmodi iudiciorum irrationabilitate constet; Et consequenter, ut non solum rescribi debeat de clausula præservativa executionis, denegando effectum suspensivum, sed etiam, ut cum omnimoda denegatione, nihil rescribendum sit, ut pluries obitui præferim in casu de quo sit. de matrim. disc. 5. & in aliis.

Potissimè verò, ubi agatur de illis causis, in quibus mora irreparabile causet præiudicium, atque incongruat temperamentum, per quod utrique Parti consuli solet, rescribendi ad solum devolutivum, non autem ad suspensivum, ut ita victori non denegetur executio, victo autem superfit spes eius retractationis; Puta in causis matrimonialibus, in quibus agatur de coedere matrimonio, eiusque validitate, vel nullitate, sive in aliis causis pariter matrimonii spiritualis, nempe nullitatis professionis, quoniam ille vir, vel mulier quæ præterdat nullitatem matrimonii carnalis, vel spiritualis ad effectum se liberandi ab isto vinculo, & acquirendi libertatem contrahendi aliud matrimonium, irreparabile patitur præiudicium ex dictis moris, cum ita labatur ætas, matrimonio, ac filiorum procreationi apta; Neque congruit præservare executionem, relinquendo causam adhuc vivam, quoniam permittendum non est, ut illa mulier, quæ ita licitè cum alio viro se copulavit, in progressu causæ, ex hoc remedio declarari valeat uxor alterius, *juxta dictum casum, de quo disc. 5. de matrimonio.* Sive quod ille religiosus, qui in vim dictæ clausule præservativæ executionis, licitè regressus est ad saculum, atque uxorem duxit, ac filios procreavit, declarari possit religiosus, & bene professus, cum obligatione redeundi ad claustra, declarando illam mulierem concubinam, ac filios sacrilegos, & incestuosos, cum similibus.

Ideoque rescriptum participare debet de utroque extremo, vel scilicet de nihilo, vel de toto; Sed quia unum, vel alterum, producit dictum præiudicium irreparabile, idcirco nimium circumspicere procedendum est; Et per consequens, clarus error videtur, generaliter ac indefinite attendere propositionem supra insinuatam, quod scilicet, ad effectum restitutionis in integrum, necessaria non sit iniustitia clara, & notoria, sed quod sufficiens simplex & ordinaria, quoniam id recte procedit in primo casu simplicis rei iudicatæ, quæ resultat à neglecta appellatione, vel eius prosecutione; Sive ubi de illa re iudicata, quæ resultat à rescripto Principis

pis, vel à conventionem Partium adimentem facultatem appellandi, non autem in alio casu trium conformium; Et tamen pluries in facti contingentia oportuit multum laborare, atque, ut vulgo dici solet, pati sudorem sanguinis, ut caperetur ista distinctio, quæ (pro meo faturnali sydere) ratiociniis, & acumini referri solebat: eo quia non haberetur doctrinella alicujus contemptibilis Doctoris, qui hanc distinctionem traderet; Talis est huius facultatis miserima conditio.

Disputari etiam solet in hac materia restitutionis in integrum, an pro ea sufficiant nova jura, ex quibus injustitia rei iudicata resulteret; Atque aliquando per Rotam firmatum fuit, ut etiam ex novo huic remedio locus fiat, *Duran. decis. 137. decis. 169. & 483. par. 9. rec. Coccin. decis. 56. Royas decis. 372. & infra disc. 40.* Atque ita cum coniecto deplorabili inepto stylo, generaliter processum sepius vidi; Verum id recipiendum venit, quando re integra agatur ad effectum impediendi executionem; Et in his terminis, atque ad hunc effectum loquuntur decisiones, & auctoritates, à quibus ista propositio derivat; Secus autem ubi ad effectum retractandi executionem jam consummatam in præjudicium tertii, vel etiam eiusdem colligantis, qui tertii figuram faciat; Ex ea clara ratione, quod sufficit rectè processum esse, iuxta ea quæ erant in actis, neque Judici, vel victori imputandum est multo minus tertio, cur ita gestum sit, sed potius imputandum est eidem victo, cur magis diligens non fuerit; A deo ut detecto postmodum indebito, dabitur quidem ei, qui executionem passus est, actio contra creditorem ad reintegrationem præui, vel eius quod interest, non autem contra tertium pro vindicatione rei subhastata, vel retractatione eius, quod gestum est, cum sufficiat, ut tunc bene, ac legitime gestum sit, *Franch. decis. 120. Royas decis. 236.* Quoniam ubi etiam desuper non haberemus auctoritates, vel rationes legales, id doceret ad clarum sensum ipse naturalis discursus.

Quatenus verò pertinet ad aliud remedium nullitatis; Per Apostolicas Constitutiones, super Tribunalium reformatione editas (nimium quidem commendabiliter) rescata sunt, illa scrupulose nullitates, quæ ex legum subtilitate, vel rigorosis prætorum superstitionibus, ac formalitatibus proveniunt; Ideoque in Curia non attenduntur, nisi tres resultant à tribus defectibus substantialibus, nempe; Jurisdictionis, Citationis, & Mandati, *Buratt. & add. decis. 337. & expresse disponitur in Constit. Pauli V. super reformatione Tribunalium, ideoque apud Prætorios est notum.*

Non tamen opus est, ut clarè, ac directè iste defectus verificetur, quoniam ubi etiam à paritate rationis, vel per illationem, ab eorum aliquo desumi valeat, quod nullitas sit substantialis, ac notabilis, adeo ut non intret ratio, cui dictæ Constitutiones innixæ sunt, rescandæ scilicet nullitates, leves ac resultant à legum subtilitate, vel rigorosa formalitate, adhuc attendi debent, *Buratt. & add. dicta decis. 337.*

Super eis autem, certa & generalis regula statui non potest, cum totum pendeat ex singulorum casuum circumstantiis; Puta (quoad defectum jurisdictionis) an, & qualis sit Judicis incompetentia, de qua oppositum fuerit, vel opponi oportuerit, si ve super eius jurisdictionis expiratione, aut super ea carentia, quam lex inducit, in modo seu ordine procedendi, prius scilicet Parte instante in possessio-

rio quam in petitorio, sive prius in purgatione attentatorum, quam in cognitione negotii principalis, aut ob clausulas præjudiciales, sive ob non adimpletam prius conditionem, sub qua per ablativum absolutum jurisdictionis concessa sit, cum similibus.

Et quoad defectum mandati, Pendet pariter ex facto, an ille procurator, cum quo iudicium initum est, sit verus, vel sufficienter præsumptus, aut è converso falsus, vel revocatus, & an revocatio fieri poterit, nec nò, vel malè constitutus, vel an mandati leges servaverit, cum similibus.

Et quoad tertium defectum citationis, non solum pendet à facto, an illa ad sit, nec nò, sed etiam à jure, an ea, quæ existat, sit legitima, & talis, ut sufficiat; Puta in loco domicilii, vel in aliis locis consuetis contra eum, qui tunc mortuus esset, quod pendet ab inspectione, an mortis scientia adesset in Judice, vel in Parte; Sive ubi de citatione pariter defuncti cum procuratore domino litis effecto, *supra disc. 6. & 9.* Aut cum citatione minoris, vel alterius, cui eadem congruat ratio absque legitima deputatione curatoris, qui curam suscipiat, ac etiam causam bene defendat, cum primum sine altero non sufficiat, *ibidem.* cum similibus de quibus supra in suis respectivè sedibus vel rubricis.

Quinimò sæpius contingit, ut unus ex his defectibus, qui vigeat respectu unius, influat in totam causam, atque producat nullitatem, etiam respectu consortis, cum quo talis defectus non vigeat; Puta (pro frequentiori contingentia) quod ex omissione citationis, vel ob alium defectum, respectu unius, totum corrumpat iudicium, etiam respectu eius, qui legitime citatus fuerit; Idque pendet à natura, sive à qualitate cause vel sententia, an ita connexa, vel individua sit, ut vitium in parte, influat in totum, ideoque utile per inutile vitietur, vel potius divinitas contrarium suadeat, *supra disc. 9. & 19.*

Et è converso, etiam frequenter disputatur, an huiusmodi defectus respectivè, negligi mereantur, adeo ut res iudicata, quæ cum uno legitime prodierit, afficiat alium, quamvis non citatum, sive illi iudici non subiectum, juxta distinctiones alibi insinuatas, quia nempe lata sit cum legitimo contradictore, cuius proxima, & immediata sit causa defensionis, ideoque afficiat de consequenti alios, quorum jus vel interesse non sit immediatum & coequalitè, sed mediatum, vel consequitivum; Puta in successore in feudo, vel in fideicommissio, sive in Prælatura, vel in beneficio, aut officio, vel in subditis, & dependentibus, juxta alibi insinuata exempla, *dicto disc. 9. & 36. & 40.*

Item quoad huiusmodi defectus, illos præsertim citationis, vel competentia Judicis, reflectendū est, quod; Alter est defectus, ad effectum nullitatis iudicii; Alter verò ad effectum cessantis præjudicii, siquidem, stant simul, quod res iudicata sit valida, & firma cum eo, cum quo sequuta est, suumque fortietur effectum, seu mereatur executionem; Et tamen quod non præjudicet alteri; Puta habenti coequalitè, ac præsentaneum interesse, cuius jura integra, & salva remaneant; Sive quo ad illum, qui habeat interesse mediatum; Qualis Cex. gr. Jest defensor necessarius ad evictionem obligatus, quoniam stant simul, ut res iudicata obtenta contra possessorem immediatum subsistat, sua mq; faciat operationem; Et tamen illi, qui eam passus est, denegetur actio evictionis contra suum auctorem, ex defectu denunciationis, quoties clara, & evidens iustitia evictionis, illius necessitatem non tollat, seu defectum non suppleat

suppleat, cum similibus, de quibus in suis respective sedibus; Ac propterea (ut præmissum est) non de facili, certa regula generalis desuper statui potest, cum ex facti circumstantiis totum pendeat, ac etiam ex Tribunalium stylis.

De condemnatione, ac restitutione, vel refectione fructuum, & expensarum, seu damnorum, & interesse &c. Et de sportulis vel propinis.

S U M M A R I U M.

- 1 Appellatio à condemnatione, vel liquidatione fructuum, vel expensarum suscitare solet causas iam finitas in negotio principali per rem judicatam, vel per tres conformes, dum in his licet appellare quamvis non esset licitum in negotio principali.
- 2 Quod à liquidatione detur appellatio, & quomodo restricta in Curia.
- 3 De inspectionibus que cadunt in materia.
- 4 Prohibita appellatio à negotio principali, non est prohibita ab expensis, vel sportulis, & hac non veniunt sub clausula parito.
- 5 Fructus post malam fidem, & expensæ debite in ratione damnorum, & interesse, debentur, quamvis Iudex non condemnaverit.
- 6 Qualis effectus resultet à facta, vel respectivè omi-ssa condemnatione.
- 7 Ab expensis iudicialibus iusta causa litigandi excusat.
- 8 Ab omi-ssa condemnatione istarum expensarum non datur appellatio.
- 9 An valeat absolutio conditionalis, quatenus victus acquiescat.
- 10 In Curia de stylo sit condemnatio semper ad expensas, & non practicatur conclusio de qua num. 7. ac etiam fructuum à die motæ litis.
- 11 Quod iste stylus circa expensas non videatur probabilis.
- 12 Quando deferri debeat stylus, nec ne.
- 13 Condemnatio fructuum à quo tempore fieri debeat, referuntur plures opiniones, & que placeat.
- 14 Qua bona fides excuset à fructibus.
- 15 De fructibus ad quos fieri debeat condemnatio etiam ante motam litem.
- 16 Declaratur, quomodo praticari debeat regula de qua num. 10. & in condemnatione fructus veniant à die motæ litis.
- 17 De expensis iudicialibus, que veniant in condemnatione, que sint.
- 18 De stylo Rota non concedendi refectionem propinarum.
- 19 An refici debeant ille propina, & expensæ, quas non oportebat facere, vel oportebat etiam sine oppositione colligantis.
- 20 Sive an ille, que necessaria sint pro legitimatione, vel qualificatione persona.
- 21 An pro expensis, quas creditor anterior faciat, habeat eandem anterioritatem.
- 22 An reficiantur ille expensæ, que debuissent fieri, sed victor verè non fecit.
- 23 An pretendi valeant sportula, si post causam instruatam, causa concordetur, vel renunciatur liti.

- 24 De Advocato, vel procuratore obrimente salarii consuetum, si causa concordetur.
- 25 De contributione habentium interesse in causa.
- 26 An Civis, vel Canonicus contribuat in expensis litis, quam habeat Civitas, vel Capitulum cum se ipso.
- 27 De expensis extrajudicialibus, vel mortuis, quando refici debeant.
- 28 Ille qui negligit opponere fori declinatoriam, tenetur ad expensas, & quando secus.
- 29 Anteneatur quis ad fructus etiam antequam constitueretur in mala fide, eo quia postea licem sustinuit.
- 30 De restitutione fructuum percipiendorum, quos victor potuisset percipere, licet victus non perceperit.
- 31 De alio casu refectionis omnium expensarum faciendæ mandatario, vel administratori, aut negotiorum gestori.
- 32 De usu propinarum qui damnatur, & de inconvenientibus, que exinde resultant.
- 33 De summa propinarum.
- 34 Quod Papa supra omnes alios Principes habeat bonos, & gravatos ministros.
- 35 Improbantur etiam participationes panarum, & incarcerationum.
- 36 De liquidatione fructuum, & expensarum.

D I S C. XXXIX.

Cum posita re judicata exequibili, adeo ut nullum ex præmissis, ordinariis, vel extraordinariis remediis, amplius suppetat, circa ipsam rem principalem in iudicio deductam, remaneant iudicii appetita, circa fructus interim lite pendente decursos, ac etiam circa eiusdem litis expensas, aliave damna, & interesse; Hinc proinde, post jam finitam litem in negotio principali, super huiusmodi appendiciis, vel consequutivis, non solum cadunt quaestiones, sed adhuc durant lites; Idque aliquando, ob varietatem ingeniorum, à qua procedunt omnia litium mala, & inconvenientia (quibus impossibile est occurrere, cum sit defectus nature) sequuta interim mutatione eorum, ex quorum iudicio prodiit iudicatum, ita istud, etiam post executionem retractari solet; Sepius enim, atque in dies contingit, ut denegata appellatio, ac etiam restitutione in integrum, à re iudicata, sive à tribus conformibus, vel à quarta exequutoriali; Adhuc tamen superfit, & committatur appellatio à condemnatione fructuum, vel expensarum, quæ in una, & non altera sententia continetur, unde propterea, non verificentur in hac parte tres conformes, sicuti verificantur in negotio principali, & per consequens intrat dicta appellatio, *Gregor. deus. 2. 32. decis. 379. par. 9. rec.* Sive quod appellatio interponatur ab excessiva taxatione, vel liquidatione, tam fructuum, quam expensarum, unde propterea signari solent commissiones, cum rescripto ab excessiva tantum, &c. Ista que occasione, reviviscere solent cause penè mortuæ, dum etià à liquidatione datur appellatio, quæ tamen in Curia per Constitutiones Apostolicas est restricta, ut liceat semel tantum, ut præsertim in casu de quo tit. de fidei commiss. disc. 179.

Quatenus itaque ad huiusmodi incidentia, seu consequutiva pertinet; Dux cadere solent inspectiones, quæ forensibus quaestionibus ansam præbent; Primo nempe, an fructus & expensæ respectivè, refici debeant, quamvis in sententia, quæ in judica-